

in turn requires study and experimentation for self-assessment and self-affirmation of future social workers as professionals.

Key words: educational institution, students, personality, self-development, extracurricular activities, pre-professional major, social worker.

Дата надходження статті: 22.12 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Вайнола Р. Х.

УДК 371+78:378

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.183>

Кохановська О. В.*,
 orcid.org/0000-0001-7294-173X

Кузнєцова О. М.*,
 orcid.org/0000-0003-1627-9272

ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена розкриттю ключових понять сутності та змісту професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва. Виявлено, що питання підготовки викладача, зокрема музичної освіти, сьогодні постає надзвичайно гостро, що актуалізує необхідність аналізу понятійно-термінологічного апарату. Розкрито погляди вітчизняних науковців щодо трактування сутності таких понять, як: «підготовка», «професійна підготовка», «професійно-педагогічна підготовка», «професійно-педагогічна підготовка викладачів музичного мистецтва», а також специфіки професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва в сучасних умовах.

Визначено, що феномен професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва є багатогранним і потребує детального вивчення. Її особливістю є комплексний характер.

Процес професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва відбувається на базі відповідних закладів освіти: консерваторій, факультетів закладів вищої освіти, музичних училищ.

Виявлено, що науковці по-різному трактують як складові ключового поняття, так і саму дефініцію. Її специфіка полягає в необхідності поєднання викладачем музичного мистецтва високого рівня фахових знань, умінь, навичок і компетентностей (виконавська майстерність), володіння педагогічними вміннями, розвинутими загальними та педагогічними здібностями, забезпечення ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, продуктивності діяльності, розв'язання навчальних, виховних та розвивальних завдань. А в самій педагогічній діяльності безпосередньо розглядаються три її складові: пізнавальна (вивчення учнів, змісту, умов роботи), проєктувальна (планування змісту навчання і виховання, діяльності викладача і учнів), виконавська (навчання, виховання учнів).

Ключові слова: підготовка, професійна підготовка, професійно-педагогічна підготовка, викладач музичного мистецтва, професійно-педагогічна підготовка викладача музичного мистецтва.

Постановка проблеми. Культурно-мистецька освіта є одним зі стійких та фундаментальних компонентів оновлення сучасної освітньої системи. Сьогодні вона

*© Кохановська О. В.

*© Кузнєцова О. М.

належить до тих небагатьох галузей, які є інтегрованими у світовий та європейський освітньо-професійний простір.

Стратегічними напрямками її реформування є забезпечення доступності мистецької освіти, високої якості через розроблення освітніх стандартів, використання практики культурно-мистецької освіти з метою вирішення соціальних та культурних задач, що постають перед сучасним суспільством.

У розв'язанні проблем творчого розвитку молодого покоління першорядна роль належить викладачу музичного мистецтва. Від того, як підготовлений сучасний викладач музичного мистецтва, багато в чому залежить рівень освіченості, вихованості та духовної культури підростаючого покоління. Музичне виховання і розвиток учнівської молоді є одним зі спеціальних аспектів формування особистості в системі багатогранного і єдиного процесу виховання, освіти і розвитку. Музичне виховання – важлива частина духовної культури суспільства.

А тому питання підготовки викладача, зокрема музичної освіти, постає надзвичайно гостро, що актуалізує необхідність проаналізувати понятійно-термінологічний апарат.

Аналіз досліджень. Актуальні питання музичної освіти та творчого розвитку викладачів досліджували О. Апраксіна, А. Бабаджанян, Н. Ветлугіна, Д. Кабалевський, З. Кодай, В. Шацька. Питання музичного виховання є предметом наукового дискурсу В. Кукловської, М. Метлова, П. Хаймович. Формування дослідницьких навичок вчителя музики є темою наукового дискурсу багатьох науковців: О. Апраксіної, О. Отич, Г. Падалки, О. Рудницької, М. Фалька, Л. Хлебнікової, О. Щолокової та ін.

Окремі поняття фахової підготовки викладачів музичного мистецтва розглядали у своїх працях такі вітчизняні науковці як: А. Береза, Т. Грінченко, Н. Гузій, В. Дряпіна, Л. Коваль, Н. Мозгальова, О. Рудницька, М. Ткач, та ін.

Дефініцію «професійна-педагогічна підготовка» розглядали К. Дурай-Новакова, Л. Кондрашова, В. Маслянніков, В. Сластьонін та ін. Варто відзначити, що саме професійна підготовка є початком формування у кожній особистості ставлення до свого фаху, мотивів професійної діяльності, трудових установок, рівня вимог, самооцінки та професійно важливих якостей.

Проте перманентне реформування системи мистецької освіти України вимагає постійного перегляду ключових дефініцій проблеми професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва.

Мета статті полягає у здійсненні дефінітивного аналізу проблеми професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва, з'ясуванні її специфіки в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні політика України спрямована на євроінтеграцію. Це підтверджено в основних державних документах (Закон України «Про освіту» (1991); Закон України «Про вищу освіту» (2014, 2017); Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013); Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011) (зі змінами)). У них, зокрема, підкреслена необхідність забезпечення високої якості освіти і при цьому збереження її фундаментальності, відповідності потребам кожної особистості, суспільства й держави.

Сучасна система мистецької освіти повинна бути універсальною, щоб сприяти створенню гармонійно розвинутої соціально і глобальної спільноти.

Процес підготовки викладачів музичного мистецтва впродовж усього періоду становлення професійної мистецької освіти відбувається таким чином, щоб він сприяв усвідомленню, оновленню та впровадженню нових ідей і технологій.

Енциклопедично-словникова література сутність поняття «підготовка» трактує як: 1) «процес набуття необхідних знань для чогось, сукупність попередніх дій, які полегшують реалізацію якихось подальших дій чи процесів» [8, с. 504]; 2) «формування

та збагачення настанов, знань та умінь, які необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань» [7, с. 40].

Отже, в енциклопедично-словниковій літературі визначення поняття «підготовка» є дещо звуженим, оскільки увага сфокусована лише на процесуальному аспекті – здобутті знань, умінь, навичок, досвіду.

Академічний тлумачний словник української мови трактує дефініцію «підготовка» як «запас знань, навичок, досвіду тощо, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [1].

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що у ній поняття «підготовка» не зустрічається в самостійному значенні. У контексті нашого дослідження задана дефініція вживається у понятті «професійна підготовка».

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що «професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю» [6].

С. Гончаренко трактує це поняття як «сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією» [3, с. 101].

Американські дослідники М. Спек та Ц. Кнайп зазначають, що «професійна підготовка – це цілеспрямований процес навчання наявних (працюючих) і потенційних (наприклад, здобувачів освіти) працівників професійних знань та умінь з метою набуття навичок, необхідних для виконання певних видів робіт. Професійна підготовка включає етап оцінювання» [13].

У філософському енциклопедичному словнику під професійною підготовкою розуміють такий об'єктивний процес, що ґрунтується на певних закономірностях, серед яких головними є відповідність професійної готовності існуючим потребам духовного та соціально-педагогічного розвитку суспільства, головним завданням формування особистості; співвіднесення змісту, форм і методів здійснення професійної підготовки наявному рівню розвитку педагогічної науки, змісту та характеру педагогічної праці та ін. [5, с. 124].

Таким чином, існує значна кількість визначень поняття «професійна підготовка». Ми погоджуємось із визначенням М. Байди і розуміємо під професійною підготовкою спеціально організований процес отримання професійних знань, умінь, навичок, формування відповідних компетенцій, які сприяють формуванню готовності до діяльності в межах певного напрямку (спеціальності). Як бачимо, в даному визначенні акцентовано на формуванні необхідних складових професійної підготовки та кінцевого її результату – готовності до професійної діяльності. Мета професійної підготовки – формування висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців для відповідного сектору ринку праці [2, с. 16].

У контексті нашого дослідження особливий інтерес викликає дефініція «професійно-педагогічна підготовка». Вона спрямовується на оволодіння здобувачами освіти всім обсягом навчального матеріалу, передбаченого освітніми програмами на державними стандартами у відповідній галузі. Результатом її є досягнення рівня професійно-педагогічної підготовленості, достатнього для подальшої професійної діяльності.

Дотичне до цього поняття «професійно-педагогічна компетентність» є складним утворенням і включає в себе: а) компетентність у галузі теорії і методики виховання; б) фахову компетентність; в) комунікативну компетентність; г) диференціально-психологічну компетентність у сфері здібностей, мотивації, спрямованості; д) аутопсихологічну компетентність у сфері саморефлексії та саморегуляції [4, с. 68].

У словнику української мови зазначено, що викладач – це особа, яка читає лекції або веде уроки в закладах освіти [11, с. 407]. У широкому сенсі викладач – це працівник закладу вищої, середньої спеціальної, середньої або професійно-технічної освіти, який

викладає якийсь навчальний предмет. У вузькому сенсі – викладач є штатною посадою у відповідних закладах освіти.

Музика та музичне мистецтво як предмет – це один із найбільш ефективних засобів усебічного розвитку особистості. Сучасний урок музики передбачає використання різних видів мистецтва, насичення заняття відповідною художньою інформацією, що сприяє не лише отриманню відповідних знань, умінь, навичок, а й формуванню емоційного інтелекту, допомагає вихованцю збагнути, що музика дійсно є частиною життя.

Як зазначає Н. Сегеда, дефініція «викладач музичного мистецтва» передбачає наявність фахової різноманітності. До цієї категорії належать викладачі різних музичних дисциплін закладів вищої освіти (зокрема педагогічних), початкової мистецької освіти. Специфіка педагогіки музичного мистецтва полягає у різноманітності варіативної складової. Це, у свою чергу, поглиблює професійну диференціацію діяльності викладачів музичного мистецтва різних кваліфікацій і напрямків та порушує цілісність професійної однорідності [10, с. 162].

Особливість підготовки викладача музичного мистецтва характеризується тим, що педагогічні завдання вирішуються засобами музики.

Дослідження поняття «професійно-педагогічна підготовка викладача музичного мистецтва» безпосередньо пов'язане з особливостями даної професії. Оволодіння професійною діяльністю викладача музичного мистецтва передбачає опанування педагогічною діяльністю не як основною, а як додатковою до професії педагога-музиканта (піаніст, виконавець-вокаліст, диригент, скрипаль та ін.). Таким чином, мова йде про використання певної частини дидактики, з одного боку, як елемента загальної методики викладання музичних дисциплін (викладання гри на музичному інструменті, композиції, аналізу музичних форм тощо у спеціалізованих навчальних закладах багаторівневої професійної музичної освіти), а з іншого – музичного мистецтва як засобу розвитку художньої культури (викладання музичного мистецтва у закладах освіти).

В. Орлов виділяє два загальні напрями професійно-педагогічної підготовки викладача музичного мистецтва. Перший – психолого-педагогічний, другий – фаховий. Перший напрям включає морально-політичну, психолого-педагогічну, загальнокультурну підготовку. Другий реалізується через музично-теоретичну, вокальну, інструментально-виконавську, методичну, диригентсько-хорову підготовку [9, с. 99].

Особливістю професійно-педагогічної підготовки викладача музичного мистецтва є її комплексний характер. Цей феномен передбачає однаково глибоке розуміння фахівцем своєї предметної галузі та методики викладання предмета (оволодіння грою на інструменті). Таким чином, бачимо, що специфіка професії викладача музики полягає у синтезі знань із педагогіки та музичного мистецтва, потребує широкого спектра як загальнопедагогічної, так і спеціальної підготовки [12, с. 95].

Професійно-педагогічна підготовка викладачів музичного мистецтва відбувається на базі консерваторій, відповідних факультетів інших закладів вищої освіти, музичних училищ.

Серед широкого кола завдань цих закладів є надання здобувачам поряд із умінями емоційно ілюструвати музичні твори, добирати необхідні музичні приклади для проведення бесід і дискусій із проблем мистецтва, лекцій-концертів, уміння давати образні словесні пояснення до творів музичного мистецтва. Суттєвим критерієм професійності викладачів музичного мистецтва є рівень володіння мовними та позамовними засобами виразності. Процес розвитку педагогічної майстерності викладачів музичних дисциплін розглядається у контексті культурологічної функції освіти, що передбачає оновлення змісту освіти на засадах гуманізації, гуманітаризації, формування цілісного уявлення про надбання національної та світової культури, усвідомлення необхідності їх збереження.

Висновки. Таким чином, феномен професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва є багатограним і потребує детального вивчення. У процесі дослідження виявлено, що науковці по-різному трактують як складові ключового поняття, так і саму дефініцію. Специфіка професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва полягає в необхідності формування особистостей, яким притаманне поєднання високого рівня фахових знань, умінь, навичок і компетентностей (виконавська майстерність), з володінням педагогічними вміннями, розвинутими загальними та педагогічними здібностями, спрямованими на забезпечення ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, продуктивність діяльності, розв'язання навчальних, виховних та розвивальних завдань. А в самій педагогічній діяльності безпосередньо розглядаються три її складові: пізнавальна (вивчення учнів, змісту, умов роботи), проєктувальна (планування змісту навчання і виховання, діяльності викладача і учнів), виконавська (навчання, виховання учнів).

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у розкритті проблеми розвитку професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХ століття.

Список використаних джерел:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007554>
2. Байда М. В. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання у професійній діяльності : ... дис. канд. пед. наук. Житомир, 2016. 237 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
4. Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.
5. Желанова В. В. Готовність майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника: сутність та структура. *Науковий вісник Ужгородського у-ту. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1 (38). С. 123–125.
6. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Мижериков В. А. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей общеобразовательных учреждений; под ред. П. И. Пидкасистого. Ростов на Дону : Феникс, 1998. 544 с.
8. Ожегов С. И. Словарь русского языка. Москва: Гос. издательство иностранных и национальных словарей, 1960. 900 с.
9. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: монографія. Київ : Наукова думка, 2003. 262 с.
10. Сегеда Н. А. Професійний розвиток викладача музичного мистецтва: історія, методологія, теорія: монографія. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 273 с.
11. Словник української мови: в 11 томах. К., 1970. Т. 1. С. 407.
12. Федосов К. С. Удосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителя музики у ВНЗ. *Проблеми сучасного музичного виховання й навчання: матеріали регіон. наук.-практ. конф.* (30 берез. 2007 р., м. Луганськ): зб. пр. викладачів та студентів кафедри співів і диригування. Луганськ : Альма-матер, 2007. С. 93-97.
13. Speck, M. & Knipe, C. (2005) *Why can't we get it right? Designing high-quality professional development for standards-based schools* (2nd ed.). Thousand Oaks: Corwin Press. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0

Reference:

1. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007554> [in Ukrainian].
2. Baida, M. V. (2016). *Pidhotovka maibutnix uchyteliv filolohichnykh spetsialnostei do realizatsii tekhnolohii kooperatyvnoho navchannia u profesiinii diialnosti* [Preparation of future teachers

- of philological specialties for implementation of cooperative learning technologies in professional activities]. (Candidate's thesis). Zhytomyr [in Ukrainian].
3. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
  4. Dubaseniuk, O. A., Semeniuk, T. V., & Antonova, O. Ie. (2003). *Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi diialnosti* [Future teacher's professional preparation for pedagogical activity]. Zhytomyr: Zhytomyr. derzh. ped. un-t [in Ukrainian].
  5. Zhelanova, V. V. (2016). Hotovnist maibutnoho vykhovatelja do rozvytku tvorchoho potentsialu doshkilnyka: sutnist ta struktura [Future educator's readiness to develop the creative potential of the preschooler: essence and structure]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho u-tu. Serii: «Pedahohika. Sotsialna robota»*, 1 (38), 123–125 [in Ukrainian].
  6. Law of Ukraine on Higher Education. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
  7. Mizherikov, V. A. (1998). *Psikhologo-pedagogicheskii slovar dlia uchitelei i rukovoditelei obshcheobrazovatelnykh uchrezhdenii* [Psychological and pedagogical dictionary for teachers and heads of educational institutions]. Rostov na Donu: Feniks [in Russian].
  8. Ozhegov, S. I. (1960). *Slovar russkogo iazyka* [Dictionary of the Russian language]. Moskva: Gos. izdatelstvo inostrannykh i natsionalnykh slovarei [in Russian].
  9. Orlov, V. F. (2003). *Profesiine stanovlennia maibutnykh vchyteliv mystetskykh dystsyplin: teoriia i tekhnolohiia* [Professional development of future teachers of art disciplines: theory and technology]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
  10. Sehed, N. A. (2011). *Profesiinyi rozvytok vykladacha muzychnoho mystetstva: istoriia, metodolohiia, teoriia* [Professional development of a music teacher: history, methodology, theory]. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
  11. Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]. (1970). Zibrannia v 11 tomakh [Collection in 11 volumes]. (Vol. 1) [in Ukrainian].
  12. Fedosov, K. S. (2007). Udoskonalennia profesiino-pedahohichnoi pidhotovky vchytelia muzyky u VNZ [Improving the professional and pedagogical training of music teachers in universities], *Problemy suchasnoho muzychnoho vykhovannia y navchannia: materialy rehion. nauk.-prakt. konf.* [Problems of modern music education and training, Proceedings of Regional Scientific and Practical Conference]. Luhansk: Alma-mater [in Ukrainian].
  13. Speck, M. & Knipe, C. (2005). *Why can't we get it right? Designing high-quality professional development for standards-based schools*. Thousand Oaks: Corwin Press. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0 [in English].

Kokhanovska O. V.,
orcid.org/0000-0001-7294-173X

Kuznetsova O. M.,
orcid.org/0000-0003-1627-9272

A DEFINITIVE ANALYSIS OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF TEACHERS OF MUSIC ART

This article is devoted to the disclosure of key concepts of the essence and content of professional and pedagogical training of music teachers. It has been found that the issue of teacher training, in particular music education today, is extremely acute, which highlights the need to analyse the conceptual and terminological apparatus.

The views of domestic scholars concerning the interpretation of the essence of such concepts as "training", "professional training", "professional and pedagogical training" and "professional and pedagogical training of music teachers" as well as the specifics of professional and pedagogical training of music teachers in modern conditions have been revealed in the article.

It has been determined that the phenomenon of professional and pedagogical training of music teachers is multifaceted and requires detailed study. Its feature is complex.

The process of professional and pedagogical training of music teachers takes place on the basis of relevant educational institutions: conservatories, relevant faculties of higher education institutions, music schools.

In the process of research it has been found that scientists interpret differently the components of the key concept and definition itself. Its specificity lies in the need for a music teacher to combine a high level of professional knowledge, skills, abilities and competencies (performing skills) and possession of pedagogical skills, developed general and pedagogical abilities, to ensure effective subject-to-subject interaction, productivity, solving educational, upbringing and developmental tasks. In the pedagogical activity itself, its three components have been directly considered: cognitive (study of students, content, working conditions), design (planning of the content of teaching and education, activities of teachers and students), directly executive (teaching, students' upbringing).

Key words: training, professional training, professional and pedagogical training, teacher of musical art, professional and pedagogical training of teacher of musical art.

Дата надходження статті: 24.12 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук Чумак Л. В.

УДК 378.046-021.68:[373.091.12.011.3-051:613.8]

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.155>

Мешко Г. М.;

orcid.org/0000-0002-3168-3954

Мешко О. І.;

orcid.org/0000-0003-4463-7073

ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Дослідження присвячено проблемі збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти. У статті представлено результати опитування вчителів із використанням розробленої авторами анкети, а також методика «Накопичення емоційно-енергетичних зарядів, спрямованих на самого себе» (автор В. Бойко, автор модифікації Є. Ільїн), що свідчать про високий рівень емоційного напруження вчителів у школі, недостатній рівень саморегуляції емоційних станів, підвищену потребу в отриманні психологічної допомоги в питаннях збереження і зміцнення професійного здоров'я. Результати дослідження слугували орієнтиром та основою для визначення напрямів профілактичної і корекційної роботи з учителями в системі післядипломної педагогічної освіти та в координатах педагогічного консалтингу. Представлено розроблену авторами програму модуля «Професійне здоров'я педагога» для підвищення кваліфікації педагогічних працівників у центрі післядипломної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Програма спрямована на підвищення рівня професійної стресостійкості, оволодіння конструктивними копінг-стратегіями, поглиблення здоров'язберезувальної компетентності, опанування психологічними методиками збереження і зміцнення професійного здоров'я, антистресовими саногенними психотехнологіями, психотехнологіями самооздоровлення. Визначено напрями, програму і форми діяльності Центру педагогічного консалтингу зі збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів, зокрема, розроблення тренінгів, майстер-класів, вебінарів із проблем забезпечення здоров'я вчителів із використанням цифрових технологій для проведення в дистанційному режимі.

*© Мешко Г. М.

*© Мешко О. І.